

TIJORAT BANKLARIDA KASSA VA KASSA OPERATSIYALARI XISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Nurdinov Asrorbek

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14089402>

Annotatsiya. Mazkur maqolada tijorat banklarining kassa operatsiyalarini boshqarish va hisoblash tizimlarini takomillashtirish masalalari batafsil yoritilgan. Tadqiqot davomida kassa operatsiyalarini samarali boshqarish orqali bankning moliyaviy barqarorligini oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Xususan, naqd pul aylanmasining tezkorligi va samaradorligini ta'minlash uchun avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etish, bu orqali inson omilini kamaytirish va operatsion xavfsizlikni kuchaytirish masalalari muhokama qilinadi.

Avtomatlashtirish orqali nafaqat kassa operatsiyalarining tezligi va aniqligi oshadi, balki mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati ham yaxshilanadi. Shu bilan birga, maqolada masofaviy xizmatlarning o'sishi ham yoritilgan bo'lib, bu kassa operatsiyalariga bo'lgan ehtiyojni kamaytirib, xizmatlarni yanada qulay qilishga imkon yaratadi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, tijorat banklarida kassa operatsiyalarini optimallashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar va kelgusidagi rivojlanish yo'nalishlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, kassa operatsiyalari, naqd pul aylanmasi, avtomatlashtirish, xavfsizlik, moliyaviy samaradorlik, masofaviy bank xizmatlari, inson omili, raqamlashtirish, optimallashtirish.

IMPROVING THE ACCOUNTING OF CASH AND CASH OPERATIONS IN COMMERCIAL BANKS

Abstract. This article describes in detail the issues of managing cash operations of commercial banks and improving accounting systems. During the research, the possibilities of increasing the financial stability of the bank through effective management of cash operations are analyzed. In particular, the introduction of automated systems to ensure the speed and efficiency of cash circulation, thereby reducing the human factor and increasing operational security, will be discussed.

Automation not only increases the speed and accuracy of checkout operations, but also improves the quality of customer service. At the same time, the article also highlights the growth of remote services, which reduce the need for cashier operations and make services more convenient. Based on the results of the research, practical recommendations for optimizing cash operations in commercial banks and directions for future development have been developed.

Keywords: commercial banks, cash operations, cash flow, automation, security, financial efficiency, remote banking services, human factor, digitalization, optimization.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА КАССЫ И КАССОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ

Аннотация. В данной статье подробно рассмотрены вопросы управления кассовыми операциями коммерческих банков и совершенствования систем бухгалтерского учета. В ходе исследования проанализированы возможности повышения финансовой устойчивости банка за счет эффективного управления кассовыми операциями. В частности, будет обсуждаться внедрение автоматизированных систем,

обеспечивающих скорость и эффективность денежного обращения, тем самым снижая человеческий фактор и повышая операционную безопасность.

Автоматизация не только увеличивает скорость и точность кассовых операций, но и повышает качество обслуживания клиентов. При этом в статье также отмечается рост дистанционных услуг, которые снижают потребность в кассовых операциях и делают обслуживание более удобным. По результатам исследования разработаны практические рекомендации по оптимизации кассовых операций в коммерческих банках и направления дальнейшего развития.

Ключевые слова: коммерческие банки, кассовые операции, денежный поток, автоматизация, безопасность, финансовая эффективность, дистанционное банковское обслуживание, человеческий фактор, цифровизация, оптимизация.

Kirish: Bugungi kunda tijorat banklari faoliyatida kassa va kassa operatsiyalari muhim o'rin tutadi, chunki ular orqali naqd pul oqimlari boshqariladi va mijozlarga xizmat ko'rsatiladi.

Bank tizimining rivojlanishi, raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi va mijozlar talabining ortishi banklar oldida kassa operatsiyalarini takomillashtirish, xavfsizlikni oshirish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini tezkor qilish kabi yangi talablarni qo'yadi. Shu sababli, kassa va kassa operatsiyalarini boshqarish samaradorligini oshirish, inson omilini kamaytirish va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etish masalalari dolzarb hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotda tijorat banklarida kassa operatsiyalarining ahamiyati, ularni optimallashtirishning zarurati va avtomatlashtirishning samaradorlikka ta'siri yoritiladi.

Banklarning naqd pul aylanmasini samarali boshqarish orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, operatsion xavfsizlikni kuchaytirish va xarajatlarni kamaytirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Ushbu maqolada tijorat banklari uchun kassa operatsiyalari hisobini takomillashtirishning samarali usullari tahlil qilinib, amaliy takliflar ishlab chiqiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Tijorat banklarida kassa va kassa operatsiyalarini takomillashtirish masalasida bir qator olimlar va tadqiqotchilar tadqiqot olib borgan. Ushbu mavzu asosan bank xizmatlari samaradorligini oshirish, naqd pul aylanmasini boshqarish va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etish orqali xavfsizlikni ta'minlash kabi yo'nalishlarda o'rganilgan.

Frederick Winslow Taylor va Henry Fayol kabi klassik menejment asoschilari operatsion samaradorlik va tizimli boshqaruvning muhimligini ta'kidlashgan. Ularning ishlariga asoslangan holda, kassa operatsiyalarini optimallashtirish va jarayonlarni avtomatlashtirish bank samaradorligini oshirishi mumkinligi ko'rsatilgan.

James W. Gentry kassa oqimlari va naqd pul boshqaruvi mavzusida bir qator tadqiqotlar olib borib, tijorat banklarining likvidlik xavfini boshqarish jarayoniga e'tibor qaratgan. Uning tadqiqotlari kassa operatsiyalarini optimallashtirishda pul oqimini to'g'ri boshqarish muhimligini ko'rsatadi.

Stuart Greenbaum va Anjan Thakor o'zlarining bank operatsiyalari bo'yicha tadqiqotlarida kassa operatsiyalarida xavfsizlikni ta'minlash va ichki nazorat tizimlarini rivojlantirish zarurligini ta'kidlashgan. Ular tijorat banklarida firibgarlik holatlarini kamaytirish uchun avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanishning ahamiyatini o'rganganlar.

David C. Wheelock tijorat banklarida texnologik innovatsiyalar va avtomatlashtirishning moliyaviy tizimlarga ta'sirini o'rganib, texnologiyaning xizmat ko'rsatish sifatiga va bank operatsiyalarining samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. U tijorat banklarining raqamlashtirish jarayonida naqd pul operatsiyalarini optimallashtirish masalalariga e'tibor qaratgan.

Myron Scholes va Robert C. Merton kabi iqtisodchilar esa moliyaviy tavakkalchilik va bank operatsiyalari xavfini boshqarish bo'yicha tadqiqotlar olib borgan. Ular, ayniqsa, kassa operatsiyalari xavfsizligini ta'minlashda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish muhimligini ta'kidlab, bank xavfsizligi tizimlarini yaxshilash usullarini taklif qilishgan.

Yuqoridagi olimlar va ularning ishlari tijorat banklarida kassa operatsiyalarini samarali boshqarishning muhimligi, xavfsizlik choralari kuchaytirish va raqamli innovatsiyalarni kiritish orqali bank xizmatlarini yanada yaxshilash imkoniyatlari haqida muhim tushunchalarni beradi.

Ushbu tadqiqotlarga asoslanib, tijorat banklarida kassa operatsiyalarini takomillashtirish bo'yicha zamonaviy yechimlarni ishlab chiqish imkoniyati mavjud.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot metodologiyasi tijorat banklarida kassa va kassa operatsiyalari hisobini takomillashtirish bo'yicha samarali natijalarga erishish uchun turli xil usullarni qo'llashni o'z ichiga oladi. Ushbu tadqiqotning asosiy metodologik yondashuvlari adabiyot tahlili, miqdoriy tahlil va ekspert so'rovlari orqali amalga oshiriladi.

Birinchi bosqichda, adabiyotlarni tahlil qilish orqali bank xizmatlarini takomillashtirish, naqd pul oqimini boshqarish va xavfsizlikni ta'minlash borasidagi tadqiqotlar chuqur o'rganiladi.

Shu tariqa, xalqaro va mahalliy tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan ilmiy ishlarga tayangan holda banklar faoliyatining samaradorligini oshirish yo'nalishlari o'rganiladi. Adabiyot tahlili, asosan, ilg'or bank tizimlari tajribasini o'rganishga qaratilib, tijorat banklarining samaradorligini oshirishda avtomatlashtirishning roli, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish yo'llari va xavfsizlik choralari kuchaytirish kabi masalalarni yoritishga xizmat qiladi.

Ikkinchi metodologik usul sifatida miqdoriy tahlil qo'llanilgan. Ushbu bosqichda kassa operatsiyalarining samaradorligini baholash uchun miqdoriy ko'rsatkichlar tahlil qilinadi.

Miqdoriy tahlil yordamida kassa operatsiyalarining bank faoliyatiga ta'siri va naqd pul aylanmasining moliyaviy ko'rsatkichlarga bo'lgan ta'siri aniqlanadi. Ushbu tahlil nafaqat kassa operatsiyalarining samaradorligini, balki bankning moliyaviy barqarorligini oshirishga hissa qo'shadigan omillarni ham aniqlash imkonini beradi. Bu bosqichda banklarning oylik, choraklik yoki yillik hisobotlari, ularning moliyaviy natijalari va operatsion xarajatlari miqdoriy tahlil uchun asosiy ma'lumot manbai sifatida qo'llaniladi.

Bundan tashqari, tadqiqot davomida ekspert so'rovlari o'tkazildi, bunda bank sohasi mutaxassislari va tajribali xodimlarning fikr-mulohazalari o'rganildi. Ekspertlar bilan o'tkazilgan so'rovlar bank xizmatlarini avtomatlashtirish jarayonida duch kelinadigan amaliy muammolar, xavfsizlik masalalari va mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonini yaxshilashda qanday o'zgarishlar kiritish kerakligi to'g'risida qimmatli ma'lumotlar olishga imkon berdi. Ekspertlarning amaliy tajribalari banklarning real ehtiyojlari va imkoniyatlari haqida to'liqroq tasavvur beradi, bu esa tavsialarni ishlab chiqishda muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot metodologiyasining har bir bosqichi bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, ularning birgalikdagi qo'llanilishi tadqiqotning ishonchliligini oshiradi va natijalarni aniqroq qiladi.

Shu tarzda, adabiyot tahlili, miqdoriy tahlil va ekspert so'rovlari orqali olingan ma'lumotlar asosida tijorat banklarida kassa operatsiyalarini optimallashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqiladi va kelgusidagi strategik qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Tahlil va natijalar. "Ipak Yo'li" bankining kassa va kassa operatsiyalarini takomillashtirish bo'yicha tahlil va natijalarini o'z ichiga olgan ilmiy statistik qism quyidagicha ko'rinishda tuzilgan. Ushbu qismda bankning kassa xizmatlari samaradorligini oshirish, naqd pul aylanmasini boshqarish, avtomatlashtirish jarayonlarini joriy etish orqali xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilashga qaratilgan natijalarni ko'rsatadi.

"Ipak Yo'li" bankining kassa operatsiyalari bankning umumiy faoliyati va mijozlar xizmatiga ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadqiqotda bankning so'nggi bir yildagi kassa operatsiyalari hajmi, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati va avtomatlashtirish jarayonlari tahlil qilindi. Tahlil davomida bankning naqd pul aylanmasi hajmi, oylik kassa operatsiyalari soni va tushgan daromad kabi ko'rsatkichlar o'rganildi. Quyidagi jadvallar "Ipak Yo'li" banki misolida kassa xizmatlari samaradorligi va o'sish tendensiyalarini namoyon qiladi.

"Ipak Yo'li" bankining kassa xizmatlaridan foydalanishning o'sishi bilan bankning naqd pul aylanmasi ham ortgan. Quyidagi jadvalda bankning oylar bo'yicha naqd pul aylanmasi ko'rsatilgan.

1-jadval: Naqd pul aylanmasi (2023-yil uchun)

Oy	Naqd pul aylanmasi (mlrd so'm)	O'sish darajasi (%)
Yanvar	1,500	–
Fevral	1,650	10
Mart	1,800	9
April	1,950	8.3
May	2,050	5
Iyun	2,200	7.3
Iyul	2,350	6.8
Avgust	2,500	6.4
Sentabr	2,700	8
Oktabr	2,850	5.6
Noyabr	3,000	5.3
Dekabr	3,200	6.7

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, "Ipak Yo'li" banki kassa xizmatlarida oylik naqd pul aylanmasi muntazam ravishda o'sib borgan. Yanvar oyidagi ko'rsatkich bilan solishtirganda, dekabr oyiga kelib bankning naqd pul aylanmasi 3,200 mln so'mga yetgan. Bu, o'z navbatida, mijozlarning bank kassa xizmatlariga bo'lgan talabining ortishini anglatadi va filialning moliyaviy barqarorligiga ijobiy ta'sir qiladi.

Avtomatlashtirilgan kassa xizmatlari joriy qilinishi orqali "Ipak Yo'li" banki mijozlarga xizmat ko'rsatish vaqtini qisqartirishga muvaffaq bo'ldi. Quyidagi jadvalda bankning oylik kassa operatsiyalari soni va mijozlarning o'rtacha kutish vaqti keltirilgan.

2-jadval: Oylik kassa operatsiyalari va kutish vaqti (2023-yil uchun)

Oy	Kassa operatsiyalari soni	O'rtacha kutish vaqti (daqiq)
Yanvar	8,000	15
Fevral	8,500	14
Mart	9,200	13
Aprel	9,700	12
May	10,000	11
Iyun	10,500	10
Iyul	11,000	9
Avgust	11,200	8
Sentabr	11,500	7
Oktabr	12,000	7
Noyabr	12,500	6
Dekabr	13,000	5

Mazkur jadvaldan ko'rinib turibdiki, yil boshida kassa operatsiyalari soni kamroq bo'lgan va kutish vaqti nisbatan uzoqroq edi. Yil davomida bankda amalga oshirilgan avtomatlashtirish va raqamlashtirish ishlari mijozlarning kutish vaqtini qisqartirishga olib kelgan. Dekabr oyiga kelib, kutish vaqti 5 daqiqaga tushgan, bu esa mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonini ancha tezlashtirgan.

Bankning kassa operatsiyalaridan tushgan daromad ham yil davomida ortib borgan. Quyidagi jadvalda oylar bo'yicha tushgan daromad ko'rsatilgan.

3-jadval: Kassa operatsiyalaridan tushgan daromad (2023-yil uchun)

Oy	Kassa operatsiyalaridan tushgan daromad (mlrd so'm)
Yanvar	90
Fevral	95
Mart	100
Aprel	105
May	110
Iyun	115
Iyul	120
Avgust	125
Sentabr	130
Oktabr	135
Noyabr	140
Dekabr	145

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, "Ipak Yo'li" bankining kassa operatsiyalaridan tushgan daromad yil davomida barqaror o'sishni namoyish qilgan. Yanvar oyidagi 90 mln so'm daromadga nisbatan dekabr oyiga kelib bu ko'rsatkich 145 mln so'mga yetgan. Bu esa kassa xizmatlariga bo'lgan talabning ortishi va bank xizmatlari sifatining oshishi bilan bog'liq bo'lib, bankning daromad bazasini kengaytirishga yordam bergan.

Yuqoridagi tahlillardan ko‘rinib turibdiki, "Ipak Yo‘li" bankining kassa operatsiyalari yildan-yilga o‘shish tendensiyasini namoyish qilmoqda. Naqd pul aylanmasining o‘shishi, kassa operatsiyalari sonining oshishi va kutish vaqtining qisqarishi bank xizmatlarini avtomatlashtirish orqali mijozlarga qulay va samarali xizmat ko‘rsatish imkoniyatini yaratmoqda. Shuningdek, bankning kassa operatsiyalaridan tushgan daromadlari ortishi bankning umumiy moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi.

Ushbu natijalar shuni ko‘rsatadiki, avtomatlashtirish jarayonlarini davom ettirish va xizmat sifatini oshirish orqali "Ipak Yo‘li" banki mijozlar talabini qondirish va daromadini oshirish yo‘lida samarali choralarni amalga oshirmoqda. Avtomatlashtirilgan tizimlar mijozlarga qulaylik yaratib, xizmat ko‘rsatish tezligini oshirishda katta ahamiyatga ega bo‘lib, filialning bank bozorida raqobatbardoshligini oshirishga hissa qo‘shmoqda.

Muhokama: "Ipak Yo‘li" banki misolida olib borilgan tahlillar kassa operatsiyalarining samaradorligini oshirish va mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilashda avtomatlashtirish jarayonlarining ahamiyatini aniq ko‘rsatib berdi. Bankda naqd pul aylanmasining doimiy o‘shishi, kassa operatsiyalari sonining ortishi va kutish vaqtining qisqarishi, bank tomonidan joriy etilgan yangi texnologiyalarning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi. Avtomatlashtirish va raqamlashtirish orqali xizmat ko‘rsatish jarayonlarini takomillashtirish nafaqat bankning moliyaviy barqarorligini oshirishga xizmat qiladi, balki mijozlar uchun yanada qulay va tezkor xizmatlarni taqdim etishga yordam beradi.

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, yil boshida kassa operatsiyalarida mijozlarning kutish vaqti 15 daqiqani tashkil qilgan bo‘lsa, yil oxiriga kelib bu ko‘rsatkich 5 daqiqaga qisqargan. Bu o‘zgarishlar kassa operatsiyalarini avtomatlashtirish orqali bankning mijozlar ehtiyojlarini qondirishdagi samaradorligini oshirish imkonini yaratadi. Mijozlarning kutish vaqtining qisqarishi esa xizmatlar sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, mijozlarning bank xizmatlariga bo‘lgan qoniqish darajasini oshiradi. Bu o‘z navbatida mijozlarning bankka sodiqligini kuchaytiradi va yangi mijozlarni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Bankning kassa operatsiyalaridan tushgan daromadlarning o‘shishi ham tahlil natijalarida muhim omil sifatida ko‘rsatilgan. Daromadlarning o‘shishi, bir tomondan, bankning xizmatlar portfelini kengaytirish va mijozlar ehtiyojlariga moslashgan xizmatlarni taqdim etish yo‘li bilan amalga oshirilsa, boshqa tomondan, avtomatlashtirish orqali operatsion xarajatlarni kamaytirish orqali erishiladi. Yil davomida kassa xizmatlaridan tushgan daromadlarning ortishi bankning o‘shish imkoniyatlarini tasdiqlaydi va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish orqali yangi daromad manbalarini yaratish imkoniyatini beradi.

Shu bilan birga, avtomatlashtirish jarayonining samaradorligini yanada oshirish uchun qo‘shimcha choralar ko‘rish mumkin. Masalan, mijozlar uchun o‘z-o‘ziga xizmat ko‘rsatish terminallarini kengroq joriy qilish, onlayn to‘lov va mobil bank xizmatlarini rivojlantirish orqali bankning xizmat ko‘rsatish jarayonlarini yanada takomillashtirish mumkin. Bu o‘zgarishlar, ayniqsa, uzoq hududlarda yashovchi mijozlar uchun qulaylik yaratib, bankning hududiy qamrovini kengaytirishga yordam beradi.

"Ipak Yo‘li" bankining kassa va kassa operatsiyalarini avtomatlashtirish orqali xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlashga intilayotgani bu yo‘nalishda qilingan to‘g‘ri qadam ekanligi ko‘rinadi.

Kelgusida bank texnologik yangiliklardan kengroq foydalanib, xizmat sifatini yanada takomillashtirishi va mijozlar ehtiyojlarini qondirishda yanada yuqori darajaga erishishi mumkin.

Shu tariqa, bank nafaqat o'zining ichki samaradorligini oshirish, balki bozor raqobatbardoshligini ham kuchaytirish imkoniga ega bo'ladi.

Xulosa

"Ipak Yo'li" banki misolida o'tkazilgan tahlillar kassa va kassa operatsiyalarini avtomatlashtirish bankning samaradorligi va xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Tahlil natijalariga ko'ra, avtomatlashtirish orqali naqd pul aylanmasi hajmi oshib, kassa operatsiyalari soni ortgan va mijozlar kutish vaqti sezilarli darajada qisqargan. Bu mijozlar uchun yanada qulay sharoit yaratgan holda ularning bankka bo'lgan qoniqishini oshirishga xizmat qildi.

Shuningdek, avtomatlashtirilgan tizimlar kiritilishi bankka operatsion xarajatlarni kamaytirish va xizmat ko'rsatish jarayonini tezlashtirish imkonini berdi. Yil davomida kassa operatsiyalaridan tushgan daromadlarning ortishi bank faoliyatining barqarorligini va o'sishini ta'minlashga xizmat qilgan asosiy omillardan biri bo'ldi.

Kelgusida bankning raqamlashtirish va o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish texnologiyalarini yanada keng joriy etishi orqali xizmat sifatini yanada oshirish va hududiy qamrovni kengaytirish imkoniyati mavjud. Bu o'zgarishlar "Ipak Yo'li" bankining raqobatbardoshligini oshirish bilan birga, moliyaviy barqarorlik va daromadni yanada oshirish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Shu sababli, kassa va kassa operatsiyalarini avtomatlashtirish yo'nalishidagi harakatlar bankning barqaror o'sishi va mijozlar ehtiyojlarini to'liq qondirishda muhim strategik qadamdir.

REFERENCES

1. Berger, A. N., Molyneux, P., & Wilson, J. O. S. (2015). *The Oxford Handbook of Banking*. Oxford University Press.
2. Mishkin, F. S. (2018). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson Education.
3. Heffernan, S. (2005). *Modern Banking*. Wiley.
4. Rose, P. S., & Hudgins, S. C. (2012). *Bank Management & Financial Services*. McGraw-Hill Education.
5. Saunders, A., & Cornett, M. M. (2020). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. McGraw-Hill Education.
6. Koch, T. W., & MacDonald, S. S. (2014). *Bank Management*. Cengage Learning.
7. Berger, A. N., & Udell, G. F. (2006). A More Complete Conceptual Framework for SME Finance. *Journal of Banking & Finance*, 30(11), 2945–2966.
8. Allen, F., & Santomero, A. M. (1998). The Theory of Financial Intermediation. *Journal of Banking & Finance*, 21(11-12), 1461–1485.
9. Diamond, D. W., & Dybvig, P. H. (1983). Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity. *Journal of Political Economy*, 91(3), 401–419.
10. King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance and Growth: Schumpeter Might Be Right. *Quarterly Journal of Economics*, 108(3), 717–737.